

## ԴԵՄՔԵՐԸ ԴԵՊԻ ԼՈՅՍ

Վերջերս գտնուեցաւ հին իւղաներկ սրբանկար մը, որուն պատահաբար մէկ կողմը կայ Յիսուի Մկրտութիւնը (յայտնապէս վերահպտմով նորոգուած, մաշած մասերը ամբողջացած)։ Իսկ նոյն պատահաբար ետեւի կողմը՝ յայտնապէս Յիսուսի Պայծառակերպութիւնը պատկերուած, բայց արդէն իսկ ներկը քափքըվուած, դեմքերը մաշած, քաթուած։ Առաջին անգամն էր որ հայկական սրբանկաներու մէջ կը տեսնեմք այսպիսի պատահաբար մը։ Մշուշոտ այս Այլակերպութեան նկարին մէջէն իսկ յայտնութեան խորհուրդը զգալի է։

Յիսուսի Այլակերպութեան պատմութեան մէջ, եւ Այլակերպութեան որեւէ մէկ նկարի մը երբ կը նայինք, մեզ տպաւորող առաջին տեսարանը, առաջին պատկերը երբեք դեմքերն են։-

- Լոյսին մէջէն ճառագայթող Յիսուսը

- Անոր աչին՝ Մովսէս մարգարէն

- եւ ձախին՝ Նդիա Մարգարէն։

Եւ անմիջապէս կ'անդրադառնանք որ խորհրդաւոր նկար մըն է այս։ Խորհրդանշական (սիմպօլիք) պատկեր մըն է։

Եւ արդարեւ,

Մովսէս կը խորհրդանշէ Աստուծոյ օրէնքը, Աստուծոյ կամքը, Աստուծոյ պատուիրանները։

Նդիա մարգարէն կը խորհրդանշէ Աստուծոյ օրէնքը գործադրողը, Աստուծոյ կամքին հնազանդողը, Աստուծոյ պատուիրաններուն համաձայն ապրող նախնաձայողը։

Եւ այս երկուքին մէջտեղ կանգնած է՝ ճառագայթող Յիսուսը, որ կը խորհրդանշէ աստուածային շնորհը, որով միայն կարելի է լուսաւորել ճանապարհը եւ ընթանել Աստուծոյ օրէնքներուն,

պատուիրաններուն իմաստը, խստութիւնը եւ անհրաժեշտութիւնը։ Որով միայն կարելի է կեանքը ապրիլ գոհունակութեամբ, ներդաշնակութեամբ, սիրով, հաւատով եւ յոյսով։

Բ.

Երկրորդ մակարդակի, երկրորդ բլանի Յիսուսի Այլակերպութեան պատմութեան մէջ, եւ Այլակերպութիւնը ներկայացնող որեւէ մէկ նկարի մը մէջ, գլխաւոր այս երեք դեմքերուն մօտիկ, կը գտնենք երեք աշակերտները Յիսուսի (Պետրոս, Յովհաննէս եւ Յակովբոս), որոնց հետ Յիսուս լեռ քարձրացած էր առանձնանալու եւ աղօթելու։

Պայծառակերպութեան այս հրաշալի տեսիլքին դիմաց կանգնած, կամ ընկողմանած, աշակերտները զմայլանքով կը դիտեն տեսիլքը, մինչեւ որ, ինչն արթնցածի պէս, կը սքափին, եւ իրենց մօտիկ կը գտնեն Յիսուսը՝ առանձինն։

Եւ այն ատեն, Պետրոս՝ հիացմունքէն դրդեալ, կ'ըսէ. "Վարդապետ, քարոյք է մեզ աստ լինել"։

Այստեղ մնանք։

Մովսէսին եւ Նդիային համար ալ տեղ կը պատրաստենք. տաղաւար կը շինենք։

Եւ ամպին մէջէն կը լսեն ձայնը, որ կ'ըսէ. "Դա է Որդին իմ սիրելի"։ Անոր մօտիկ ըրէք։

Գ.

Այլակերպութեան այս պատմութեան եւ նկարին երրորդ մակարդակը, երրորդ բլանը կայ։

Ասիկա՝ հոգիի եւ մտքի աչքերով կարելի է տեսնել։

Բայց 1500 քուականներուն ապրած (1483-1520), Իտալացի նշանաւոր նկարիչներէն մէկը, Ռաֆայէլ Սանգիո,



(ամբողջացնելու համար Այլակերպութեան պատմութեան եւ տեսիլքին իմաստը, հոգեւոր նշանակութիւնը), "Այլակերպութիւն" անունով իր նկարին մէջ, լերան կատարին տեղաւորել յետոյ երեք գլխաւոր դէմքերը (Յիսուս, Մովսէս եւ Նդիա) եւ անոնցմէ ճառագայթող լոյսին անմիջական մօտիկութեան մէջ՝ ներկայացնել յետոյ հիասքանչ երեք աշակերտները, ամբողջ լերան մարմինին վրայ, մինչեւ ստորոտը եւ քաղաքները, խմբած է, ցրուած է քաղաքները մարդկային մարմիններու, ներկայացնելով ընկերային կեանքի գանձաւանդ վիճակներ: Եւ թերեւս անոնք կը ներկայացնէին իր ժամանակի ընկերութեան գանձաւանդ անձնաւորութիւնները:

Ասոնցմէ շատեր զբաղուած են իրենց յատուկ մտահոգութիւններով, կոնակ դարձուցած են ճառագայթող լոյսին, եւ հետեւաբար կը մնան մութին եւ խաւարին մէջ: Իրենց ճամբան կորսնցուցած եւ շուարած:

Ուրիշներ, իրենց երեսը դարձուցած են դէպի լեռան կատարը: Եւ այնտեղէն ճառագայթող լոյսը՝ զիրենք եւս կը լուսաւորէ, եւ անոնց դէմքերուն եւս կու տայ երանական վիճակ մը, արտայայտութիւն մը:

Դ.

Այսպէսով, մինչեւ իսկ Ռաֆայէլ նկարիչին "Այլակերպութիւն" նկարին միջոցաւ, մեզի կը փոխանցուի ամբողջ պատգամը Աւետարանին:

Յիսուս, իր շուրջը հաւաքուած ժողովուրդին ըսած էր արդէն. "Մի կարծէք թէ, ես եկած եմ օրէնքը լուծելու", քայքայելու, եւ կամ մարգարէներու ուսուցումը եւ նախանձայուզութիւնը անտեսելու: Ընդհակառակն, եկած եմ զանոնք ամբողջացնելու:

Պետրոս Առաքեալ եւս, Յիսուսի կեանքին հետ իր ունեցած բոլոր փորձառութիւններէն յետոյ, Հոռմի քրիստոնեանե-

րուն ուղղուած իր երկրորդ նամակին մէջ կ'ըսէ թէ, իր պարտականութիւնն է յիշեցնել, կրկնել, եւ վկայել, Քրիստոսի հետ կապուած բոլոր յիշատակներուն մասին:

Եւ կ'ըսէ. "ասոնք երեսակայական պատմութիւններ չեն": Մենք մեր աչքովը տեսանք: Մենք մեր ականջովը լսեցինք ձայնը որ ըսաւ. "Դա է Որդի իմ սիրելի, որուն հաճեցայ": Սորվեցնելը, վկայ դառնալը, ճշմարտութիւնները կրկին հաստատելը, ամէն Քրիստոնեայի պարտականութիւնն է, սերունդէ սերունդ: Ե.

Մեր եկեղեցւոյ հայրապետները այդ պարտականութիւնը կատարած են քաղաքական կերպով, եւ օգտագործելով մեր ժողովուրդի կեանքին եւ պատմութեան ընձեռած առիթները:

Այդ առիթներէն են, մինչեւ իսկ հեթանոսական կրօնէն մնացած սովորութիւնները, վարդապառը, աղանի թոցնելը, իրարու վրայ ջուր թափելը, նաւասարդեան ամանորը, լոյսի եւ կրակի հետ կապուած պաշտամունքը:

Մեր հայրապետներուն նպատակը եղած է մեր ժողովուրդին տալ իր հին հաւատալիքներու փոխարէն՝ նորը, ճշմարիտը, յաւիտենականը, եւ անանցանելին. ճշմարիտ կեանքի ջուրը, լոյսը, կրակը որ չի հատնիր, չի սպառիր, չի խաւարիր, չի մարիր: Որ Քրիստոս ինքն է:

Զ.

Այսօր, մենք ո՛ր կանգնած ենք Յիսուսի Պայծառակերպութեան այդ հիանալի տեսիլքին մէջ:

Ո՞րքանով, անհատապէս եւ հաւաքաբար, դարձած ենք դէպի ճառագայթող լոյսը, եւ մասնակից ենք աշակերտներու հրաշալի փորձառութեան:

Ո՞րքանով կը յիշենք, կը կրկնենք, կը վկայենք, կը հաստատենք այն ճշմարտութիւնները, որոնք Աւետարանի



կենդանարար աղբիւրէն մեզի փոխանցած են մեր ժողովուրդին իմաստունները, սուրբերը, հերոսները, հայրապետները:

Մեր կեանքը, մեր խօսքը, մեր գործերը միայն կրնան յայտարարել թէ ո՞ր մակարդակին վրայ կը գտնուինք:

Երանելի ենք, եթէ մեր դէմքերը դարձուցած ենք դէպի լեռան կատարը եւ այնտեղէն ճառագայթող լոյսը. եւ

աստուածային շնորհին միջոցաւ կը միանանք աշխարհի բոլոր այն հոգիներուն, որոնք գիտեն ապրիլ գոհունակութեամբ, ներդաշնակութեամբ, սիրով, հաւատով եւ յոյսով: Միայն ասոնց միջոցաւ կը փառաւորուի անունը Տիեզերքի արարիչին. յաւիտեանս յաւիտենից:

ԹՈՐԳՈՄ ԱՐԲ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

## ԱՍՏՈՒԱԾԱՄԱՅՐ

Քրիստոնէական հին եկեղեցիին աւանդութիւնը այսպէս կը պատմէ Աստուածամօր Վերափոխման դէպքը.՝ Ս. Կոյսը իր Որդւոյն Համբարձումէն յետոյ իր մնացեալ կեանքը անցուց առաքելներու շրջանակին մէջ: Յիսուսի Համբարձումէն 15 տարի վերջ ան վախճանեցաւ եւ առաքելները անոր մարմինը մեծ պատուով եւ յարգանքով թաղեցին Գեթսեմանիի այս ձորին մէջ: Առաքելներէն Բարթողիմէոսը կը քացակայէր թաղման ժամանակ: Ան, երբ մի քանի օր յետոյ եկաւ եւ լսեց Աստուածամօր մահը եւ թաղումը, փափաք յայտնեց տեսնալ զայն եւ իր յարգանքը մատուցանել: Անոր փափաքին ընդունաչելով առաքելները իջան Գեթսեմանի ձորը եւ քացին Ս. Կոյսին գերեզմանը: Բայց Կոյսին մարմինը հոն չէր: Այս հրաշալի դէպքէն յետոյ Ս. եկեղեցին հաստատեց Վերափոխման տօնը որ կը տօնուի ամէն տարի Օգոստոս ամսուան մէջ:

Մենք 13 օրեր առաջ սկսանք ամէնօրեայ ուխտի Պատարագները Ս. Կոյսի գերեզմանին վրայ, Ս. Հայրապետներու կողմէ գրուած հոգեգմայլ շարականներով եւ սրտաբուխ աղօթքներով, հսկումով եւ տօնին օրուայ սուրբ եւ

անմահ պատարագով. եկած ենք մեր օրինութիւնը եւ յարգանքը մատուցանել Աստուածամօր, Քրիստոնէութեան մօր, որ օրինակելի տիպար եւ գոհուող մայր մը եղաւ ունենալով ճշմարիտ մօր մը ամէն առաքիճութիւնները եւ քարեմասնութիւնները, արժանաբար ընտրուած էր Աստուծոյ մայր ըլլալու:

Աստուածամայր եղաւ տիպար օրինակելի մայր մը. ան իր կեանքը անցուց իր Որդւոյն հետ Անոր երկրաւոր կեանքին ընթացքին, ծնունդէն մինչեւ Համբարձումը: Ան իր մտքին մէջ կը պահէր ամէն մարգարէութիւնները եւ վկայութիւնները որ կ'ըլլային իր Որդւոյն մասին՝ մոգերու այցելութիւնը, Սիմէոն ծերունիին եւ Աննա Մարգարէուհիին խօսքերը եւ ուրիշ վկայութիւններ: Աստուածամայրը տեսաւ ու ապրեցաւ որ Որդւոյն հետ, ուրախացաւ Անոր ուրախութիւնով եւ տխրեցաւ անոր տխրութիւնով, ան տեսաւ իր Որդւոյն յաղթական մուտքը Երուսաղէմ եւ ուրախացաւ: Տեսաւ Անոր հալածուիլը եւ չարչարանքը եւ տխրեցաւ, տեսաւ իր Որդին խաչին վրայ լուսած իր հետեւորդներէն եւ սիրելիներէն: Եւ հոս կը հարցնենք ո՞ւր էին այն հազարաւորները որոնք կերակրուեցան Տիրոջ ձեռքով, ո՞ւր